

ΑΡΧΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ 14.09.2013

Η ιστορία που λένε επτά γλυπτά στο Ιωακείμειο

Της Μαργαρίτας Πουρναρα

Μια στενή ανηφόρα τόσο απότομη, σχεδόν κάθετη, από αυτές που αφθονούν στην Πόλη. Μια σιδερένια πόρτα, την οποία έχουν διαβεί γενιές και γενιές από το 1882. Ρωμιές που μπήκαν κοριτσάκια και βγήκαν με απολυτήριο, αγωγή και αυτοπεποίθηση στη ζωή. Μια αυλή με όμορφο βοτσαλωτό, που κάποτε θα έσφυζε απο τρεχαλητά, τώρα φιλοξενεί κότες, γάτες και έναν μπαξέ. Το επιβλητικό μέγαρο του Ιωακείμειου Παρθεναγωγείου στέκει με πείσμα. Οι αίθουσές του αδειανές από το 1988, όταν αποφοίτησαν και οι τελευταίες χριστιανές μαθήτριες. Λες από σύμπτωση, λίγες ημέρες μετά τη ζοφερή επέτειο των Σεπτεμβριανών που σήμανε την αρχή του τέλους για το ελληνικό στοιχείο, η ερήμωσή του θα πάψει προσωρινά. Σε αυτόν τον τόσο φορτισμένο χώρο, η εικαστικός Καλλιόπη Λεμού παρουσιάζει την έκθεση «I am I, between worlds and between shadows» στο πλαίσιο των παράλληλων δράσεων της φετινής Μπιενάλε Κωνσταντινούπολης.

Αφηγούνται μια ιστορία

Είναι σπάνια η συγκυρία τα έργα τέχνης να ταιριάζουν απόλυτα με το μέρος όπου φιλοξενούνται. Επτά γλυπτά καμωμένα από ατσάλι και σίδηρο, με υφή και χρώμα σκουριάς, διηγούνται αλληγορικά μια ιστορία: πώς τα κορίτσια μεγαλώνουν με ξεγνοιασιά και ελπίδα για να δουν τα όνειρά τους ματαιωμένα, σε έναν ανδρικό κόσμο. Όχι μόνο στις μουσουλμανικές κοινωνίες αλλά και στη Δύση, όπου η χειραφέτηση επιτεύχθηκε μεν αλλά με τεράστιο αντίτιμο. Θα πίστευε κανείς ότι η ενότητα έγινε σχεδόν κατά παραγγελία για το Ιωακείμειο, με τους φθαρμένους τοίχους και την υποβλητική του μελαγχολία. «Κι όμως όχι» μας απαντά η καλλιτέχνης, καθισμένη σε ένα από τα παλιά θρανία του σχολείου. «Την είχα ετοιμάσει τρία χρόνια πριν για να καταθέσω υποψηφιότητα για το ελληνικό περίπτερο στην Μπιενάλε Βενετίας το 2012. Όταν η πρόταση απορρίφθηκε, τότε η Τουρκάλα επιμελήτρια Μπεράλ Μαντρά, που γνωρίζει τη δουλειά μου, εδώ και χρόνια, επέμεινε να την παρουσιάσουμε στην Πόλη. Αμέσως πήγε το μυαλό μου ότι τα γλυπτά θα έπρεπε να μπουν σε ένα σχολείο. Με τη βοήθεια της Φραγκώς Καραογλάν βρήκαμε το Ιωακείμειο».

Η ιδιαίτερη αύρα του, δημιούργησε μια αμφιθυμία στην καλλιτέχνη: «Φοβόμουν ότι αν τοποθετούσα τα έργα, θα διαταρασσόταν η γαλήνη. Τελικά έκανα το μεγάλο βήμα, με απόλυτο σεβασμό για τον χώρο». Σε κάθε αίθουσα, στη θέση της έδρας μπήκε ένα γλυπτό. Η Λεμού φτιάχνει υβριδικά όντα. Μιλάει για τις γυναίκες, δίνοντάς τους μορφή ζώων. Ένας λαγός που συμβολίζει την αναπαραγωγή, με τέσσερα ζεύγη από θηλές, κρέμεται από ένα τσιγκέλι. Ένα ελάφι με το λυγερό του κορμί μαζεμένο, είναι πάνω σε ένα βωμό, σαν την κοριτσίστικη χάρη που θυσιάζεται, όπως η Ιφιγένεια. Το σώμα μιας γοργόνας παλεύει να βγει από ένα πηγάδι. Μια ακρωτηριασμένη κατσίκα, είναι σαν τη νιότη που ορμά, αλλά η σκληρή πραγματικότητα τη σταματά. Μια κότα με πατερίτσες, αναδεικνύει την αναπηρία των σύγχρονων γυναικών να ζήσουν όπως σχεδίαζαν.

Στα θρανία, αποκόμματα από εφημερίδες με άρθρα αντίστοιχης θεματολογίας: «Ακόμα και σήμερα, υπάρχουν βιασμοί σε κοπέλες που υπηρετούν στον αμερικανικό στρατό. Υπάρχουν παντού κρούσματα κακομεταχείρισης», λέει η γλύπτρια. Τις εικόνες συμπληρώνει μια εξαιρετική ηχητική εγκατάσταση με παιδικές φωνές, τραγούδια και παραμύθια, που ξαναδίνουν πνοή στο σχολείο.

Απόρρητο

Τι ώθησε την καλλιτέχνη να στραφεί σε αυτήν την αφήγηση; Στη μέχρι τώρα πορεία της έχει ασχοληθεί με θέματα που εστιάζονται στην ανθρώπινη μοίρα. Πρωτίστως, στην ανάγκη για αξιοπρέπεια. Στην ενότητα Round Voyage όπου οι βάρκες των λαθρομεταναστών που ξεβράστηκαν στις Οινούσσες τον τόπο καταγωγής της έγιναν εγκαταστάσεις στην Ελευσίνα, την Κωνσταντινούπολη και το Βερολίνο. Στην τριλογία Navigating in the dark, έριξε το βάρος στην ανάδειξη του έσω κόσμου μας και την πλοήγηση στα σκοτεινά του νερά. Τώρα όμως είναι κάτι πιο προσωπικό: «Από τότε που ήμουν παιδί, ζωγράφιζα. Εφηβη πια αποφάσισα να πάω στη Σχολή Καλών Τεχνών. Ο πατέρας μου ως αυστηρός καπετάνιος είχε αντίθετη γνώμη. Παντρεύτηκα νωρίς και εγκαταστάθηκα στο Λονδίνο με τον άνδρα μου. Κάναμε οικογένεια. Και όταν τα παιδιά μου μεγάλωσαν, τότε ξανάπιασα το νήμα από εκεί όπου το άφησα. Ο σύζυγός μου με στήριξε πολύ. Σπούδασα ζωγραφική και χαρακτηριστική για να με κερδίσει τελικά η γλυπτική».

Η πρώτη της έκθεση

Η πρώτη της μεγάλη έκθεση έγινε το 2006 στη Σύρο. Και όταν παρουσίασε τις βάρκες των λαθρομεταναστών, πολλοί δεν δίστασαν να πουν ότι μια καλλιτέχνη από εφοπλιστική οικογένεια δεν πρέπει να ασχολείται με αυτά. Τι τους απάντησε; «Αλίμονο αν το δικαίωμα στην ευαισθησία ανήκε μόνο σε μια ομάδα ανθρώπων. Όσο για την τωρινή έκθεση την αφιερώνω στη μητέρα μου, τις αδελφές μου, την κόρη και την εγγονή μου...».

Διάρκεια ως και τις 10/11.

Για περισσότερη αρθρογραφία, γίνετε συνδρομητής στην έντυπη Καθημερινή. (<https://subscription.kathimerini.gr/>)

Δεν τυπώνω. Πόστατε το περιβάλλον.